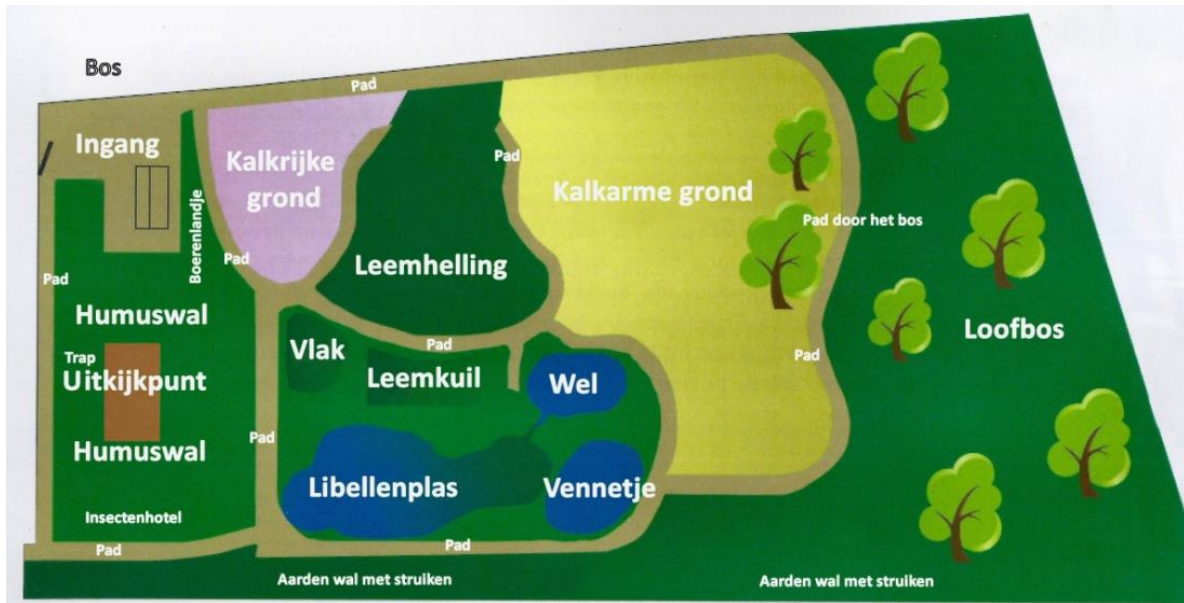

Heemtuinblog

In de heemtuinblog van de IVN-werkgroep Heemtuin Educatie houden wij belangstellenden op de hoogte van de ontwikkelingen in de Gooise Heemtuin. In de rubriek werkgroepen lees je meer over de werkgroep en de Gooise Heemtuin.

Veel leesplezier.

Namens de werkgroep Heemtuin Educatie: wouter-nugteren@ziggo.nl

Beste heemtuinders en belangstellenden.

Woensdag 1 augustus 2018

Vandaag weer naar de tuin, na enkele weken hittestop.

De werkdag begon leuk. Bij aankomst vloog een grote Blauwe reiger op uit de Libellenplas. Hij draaide langzaam en demonstratief met brede vleugelslagen wat rondjes boven de vijver en koos positie op de dunst mogelijke twijg in top van een hoge berk. Vanaf zijn wankel uitkijkpost hield hij ons, met de kop schuin naar beneden gericht, nieuwsgierig in de gaten. Het zag er nogal bizar uit, die grote vogel op dat akelig wiebelende dunne takje. Het beest ging er pas vandoor toen anderen de tuin betraden. Later kwam hij nog even terug voor een nieuwe inspectie vanuit de boom. De foto die ik er overhaast van heb gemaakt is technisch niet geslaagd, maar laat ik toch zien.

Het werd een gezellige werkdag, zeker tijdens de koffiepauze. De temperatuur was net dragelijk maar dat werd na 12.00 uur, toen de zon ongehinderd begon toe te slaan, wel anders.

Fotografie Wouter Nugteren

Het watertekort in de tuin speelt steeds duidelijker. Planten anticiperen op de droogte en stellen een groeistop in of stoten bladeren af. Het regent kleine eikeltjes onder de eiken van het Eikenlaantje. Veel bomen en struiken staan in een soort herfsttooi. De Krenten tonen al rood! Delen van de tuin zien er bruin en verdroogd uit. Er staat weinig in bloei. We moeten ernstig rekening houden met blijvende droogteschade. Vooral kalkhelling, leemhelling en heideterreintje hebben het zwaar. Schermhavikskruid bijvoorbeeld zou nu uitbundig geel moeten bloeien, maar er zijn nauwelijks bloemen te zien en de planten staan er verschrompeld bij.

Tijdens de hittestop hebben we de humushelling gemaaid, maar er kwam nauwelijks gras van af. Het gras was al hooi geworden.

Fotografie Wouter Nugteren

De gaatjes in de bodemfolie van de Libellenplas hebben we gelukkig afdoende kunnen dichten waardoor het waterpeil wat minder snel zakt en daar profiteren de oeverplanten van.

In en rond de Wel en de Libellenplas lijkt alles min of meer normaal. De Waterlelie straalt als vanouds. De Ronde zonnedaauw staat nog net in bloei.

Weinig vlinders en (wilde) bijen te zien. Alleen rond de oevers, op plaatsen waar ze veilig dachten te kunnen drinken, zoemden honingbijen bij tientallen samen. Ze verdrongen elkaar en regelmatig raakte er een te water. Als waterdieren zijn ze niet geslaagd. Ze hadden ze er een hele klus aan om weer veilig op het droge te komen. Ik heb er wat foto's van gemaakt.

Fotografie Wouter Nugteren

Juli en augustus is de tijd van de Basterdzandloopkever. Momenteel rennen ze bij tientallen tegelijk over de zonnige zandpaden door de tuin. De soort komt, niet talrijk, voor op zandgronden zoals heide en duinen. Het zijn felle rovers die zich voeden met spinnen en insecten. Het wijfje legt na de paring eitjes in een zelf gegraven gat. De jonge kevers komen in de nazomer uit en overwinteren in de grond. Gezien hun aantal en de vele holletjes in de paden biedt de heemtuin ze een ideale biotoop. Ik ben erin geslaagd ze te fotograferen bij het graven van hun holletje. Op afstand gezien lijkt de kever saai van kleur, maar dichterbij...!

Fotografie Wouter Nugteren

Bloeiende planten 1 augustus

Kalkhelling: Beemdkroon, Wilde marjolein, Hazenpootje, Sint-Janskruid, Duizendblad, Schermhavikskruid

Leemhelling: Zandblauwtje, Sint-Jakobskruid, Struikhei, Schermhavikskruid, Pijpenstrootje

Leemkuil: Struikhei, Glad (?) vingergras

Wel: Smalle weegbree, Grote kattenstaart, Moerasrolklaver, Heelblaadjes, Viltige basterdwederik, Blauw glidkruid, Koninginnekruid

Moerasje: Grote lisdodde, Grote kattenstaart, Grote wederik, Koninginnekruid, Sint-Janskruid, Hertsmunt, Wilde bertram, Rode bosbes

Vennetje: Pijpenstrootje, Rode bosbes, Gewone dophei, Struikhei, Koninginnekruid

Libellenplas: Grote pimpernel, Betonie, Gewone engelwortel, Witte waterlelie, Grote boterbloem, Koninginnekruid, Grote kattenstaart, Schermhavikskruid, Pijpenstrootje, Gewoon biggenkruid

Vlinders: Bruin zandoogje, Klein koolwitje

Vogels: Grote bonte specht, Gaai, Blauwe reiger, Buizerd, Boomklever, Koolmees, Pimpelmees

Graag tot de volgende blog!

Woensdag 4 april 2018.

Het heeft altijd iets spannends als je maanden tevoren een principedatum prikt voor de opening van het nieuwe werkseizoen in de heemtuin. Alles is dan nog in het ongewisse. Eind maart en begin april was het koud en guur. De natuur lag achter op schema. Kunnen we op de afgesproken datum beginnen of moeten we toch nog even wachten. Voor beter inzicht bracht ik wat tussentijdse bezoeken aan de heemtuin. Onverwacht schoot de temperatuur omhoog en zette de lente door. Op woensdag 4 april stond het sein op groen. We konden beginnen. En daar hadden we zin in!

Fotografie: Wouter Nugteren

Wat een heerlijke ochtend! Eerst gezellig bijkletsen. Dan een verkenningsrondje door de tuin en vervolgens aan het werk. De temperatuur was ideaal om na de lange winterstop relaxt op gang te komen. Eerste klus was het verwijderen van het dikke bladerentapijt dat de grote eiken van ons buurbos over de tuin hebben gespreid. Gelukkig mochten we een bladblazer lenen om de bulk van bladeren aan te pakken. De hark is later aan de beurt voor precisiewerk. Mand na mand en kruiwagen na kruiwagen, hoog met bladeren gevuld, hebben we achter in ons bos gedropt. De stapels die er nu liggen zullen nog voor het einde van het seizoen tot lichte heuveltjes zijn gereduceerd. De tuin was na de ingreep onherkenbaar. De bodem was weer te zien en ambitieus jong lentegroen lachte ons vrolijk tegemoet.

Roodborstjes (waar komen ze in deze aantallen toch vandaan?) hielden ons nauwlettend in de gaten en kwamen steeds dichterbij om hun "graantje" mee te pikken uit het overvloedige voedselpakket dat van onder de bladeren tevoorschijn kwam.

In de koffiepauze de bladblazer een poosje stilgezet om uit te rusten en om samen wat te drinken en verrast over de tuin uit te kijken naar al die gehaast vliegende vogels met lentekriebels achter hun snavel. Hun lentezang moest nog op gang komen, maar de eerste maten waren veelbelovend! Meesjes zaten achter elkaar aan. Spechten en boomklevers lieten luidruchtig van zich horen. Maar de eenden in de Libellenplas, die elkaar al een poosje het hof hadden gemaakt, werden nerveus van onze aanwezigheid en gingen er vandoor. In het gras en in lage begroeiing scharrelden Aardhommels op zoek naar een bruikbaar holletje voor nestgelegenheid. Bij de bank lagen veren van een Bonte specht, waarschijnlijk slachtoffer van een Sperwer. In de Libellenplas en het ven dreven grote plakken dril van de Bruine kikker.

Bloeiend in de tuin:

Bospad: Bosanemoon, Kleine maagdenpalm, Vingerhelmbloem, Grote veldbies, Wilde narcis, Paarse dovenetel

Eikenlaantje: Maarts viooltje, Kleine maagdenpalm,

Leemkuil: Gewone veldbies, Boswilg,

Wel: Heermoes

Heide: Gaspeldoorn, Bleeksporig viooltje,

Houtwal: Kleine Maagdenpalm

Humushelling: Maagdenpalm, Speenkruid

Ter vergelijking: vorig jaar op 5 april waren er 11 bloeiende planten meer, waaronder Cipreswolfsmelk, Gele dovenetel, Witte klaverzuring en Krentenboompje

Om geïnteresseerde bezoekers van tuin van dienst te zijn, labelen we bloeiende planten met steeketiketten en noteren we hun aanwezigheid op het mededelingenbord. Alle waarnemingen worden opgenomen in ons archief. Zo bouwen we een uitgebreid overzicht op van de floristische ontwikkelingen in de heemtuin.

En verder in de tuin

Andere waarnemingen o.a.: Tjiftjaf, Vink, Roodborst, Winterkoning, Koolmees, Staartmees, Boomklever, Gaai, Grote bonte specht, Wilde eenden, Kikkerdril (Bruine kikker), Sterrenschot, Aardhommels.

Woensdag 11 april 2018

Opnieuw een heerlijke ochtend in de tuin. Genoten van een lekker zonnetje. Doorgegaan met het verwijderen van dood blad. Daar zijn we niet mee klaargekomen, maar wel flink opgeschoten. Het prettige van dat fysiek tamelijk zware werk is, dat je na afloop heerlijk en tevreden kunt uitrusten op de bank. Als je daar zit en goed oplet, doe je tal van leuke waarnemingen.

Sinds vorige week heeft de lente merkbare vorderingen gemaakt. Opvallend in de bosrand was het veldje Witte klaverzuring dat ieder jaar groter en mooier wordt. En dat groepje Bosanemoontjes mocht er ook zijn, want op de donkere bosbodem lichtten de helderwit gekleurde bloemetjes krachtig op.

Bloeiend in de tuin

Kalkhelling: Cipreswolfsmelk

Wel: Heermoes, Gewone veldbies, Boswilg (vrouwelijke bloeiwijze)

Heidegebied: Bleeksporig bosviooltje, Gaspeldoorn

Ven: Veenpluis

Bos: Bosanemoon, Klaverzuring, Kleine veldkers, Paardenbloem, Paarse dovenetel, Vergeet-me-nietje (vermoedelijk een binnengeslopen tuinplant)

Moerasje: Dotterbloem,

Houtwal: Sleedoorn

Libellenplas: Dotterbloem, Gaspeldoorn,

Humushelling: Hondsdraf, Gewoon speenkruid, Bosanemoon

Bospad: Grote veldbies, Kleine maagdenpalm, Vingerhelmbloem, Bosanemoon, Wilde narcis, Paarse dovenetel

Eikenlaantje: Maarts viooltje, Witte klaverzuring, Kleine maagdenpalm

En verder in de tuin

Steeds meer activiteit bij het insectenhotel. Er zoemde van alles omheen. Een metselbij probeerde wat holletjes uit.

Overall Aardhommels op zoek naar passende woongelegenheden. Citroenvlinders en Witjes patrouilleerden door de tuin. Nog een week of twee en de Cipreswolfsmelk staat in volle bloei. Dat wordt feest!

In het bos lagen de afgeplukte veren van een Houtduif. Een Sperwer scheerde laag over. Gezien de gevonden prooiresten is niet alles idyllisch in de tuin. Maar zo is de natuur nu eenmaal. Een prachtige Gaai, ook een vriend van kleine vogels, kwam uitgebreid drinken en poedelen in de wel.

De Libellenplas barste van het leven. Vele duizenden piepjonge kikkervisjes ontworstelden zich aan het drill waarin ze zijn geboren. Het water er omheen trilde onder hun inspanningen. Verder was het er een drukte van belang met nijvere Bootsmannetjes en Schaatsenrijders. En dan die Kleine watersalamanders, die naar de oppervlakte kwamen om haastig lucht te happen en dan snel onderdoken.

Fotografie: Wouter Nugteren

Nieuwe soort in de libellenplas was een zilvergekleurd Schrijvertje dat dolenthousiast in zijn eentje rondjes draaide. Laten we hopen dat hij spoedig gezelschap van wat penvrienden krijgt. Op vogelgebied was de Zwartkop nieuw, Een vrouwtje Goudvink liet zich kort bewonderen. In het bos hebben Boomklevers de betonnen nestkast voor de Holenduif gekraakt en de grote toegangsopening zo verkleind dat ze pas na enig wringen zelf binnen konden komen.

In de Gooise heemtuin kom je ogen te kort

Wouter Nugteren

Woensdag 6 juni 2018

Een terugblik over de afgelopen weken.

De natuur in de Gooise Heemtuin heeft zich voortdurend van haar beste kant laten zien. De groeiachterstand uit de winter is ruimschoots ingehaald. Het groen heeft geleidelijk zijn frisse helderheid verloren en is nu verzadigd van kleur en een lust voor oog en hart.

Droogteperioden deerden nauwelijks. Enkele forse regenbuien veroorzaakten heuse beekjes die op hellende paden meanderende stroombeddingen achterlieten. De tuin ziet er fris uit.

De eerste werkochtenden van het seizoen stonden in het teken van het verwijderen van blad en andere dood materiaal van het vorige groeiseizoen. Met een vriendelijk gestemd zonnetje op je rug was het heerlijk werken. En het tere jonge groen dat overal opkwam stimuleerde. Na een explosie van groeikracht, zoals die zich over de tuin heeft uit gestort, ontkom je niet aan regulerend ingrijpen. Als we in het voorjaar en vroege zomer niet de vinger op de pols houden, slaat verwildering toe. Na zon en zo nu en dan een regenbui vergrassen de paden direct en dat willen we voorkomen. Overal in de tuin komen kiemplantjes spontaan op, massaal. Ze maken je snel duidelijk dat ze het liefst de hele tuin in bezit willen nemen. En daar zijn we het niet altijd mee eens. Langs het Eikenlaantje waren het jonge eikjes die massaal aanwezig waren. Een jaar of tien geleden heeft Schermhavikskruid zich met een enkel plantje spontaan op de leemhelling gevestigd, waarmee hun kolonisatie van de tuin werd ingezet. Nu tref je ze bijna overal, vrijwel niet in de hand te houden. In volle bloei gekomen staan ze er stralend geel bij en dan is het een gouden tijd voor (wilde)bijen en vlinders. Nu lijkt familielid Oranje havikskruid ook in opkomst.

De tuin is vol verborgen leven. Pas als je er op let zie je hoe rijk het insectenleven is. Vanaf de bloeiende Zomereiken regende een week lang abseilende rupsjes en andere kriebelende beestjes. Voor je het wist zat je er onder en kon je thuis de laatste spinnetjes uit je haren vissen.

De wel vraagt nog veel aandacht. Ella ging te water en heeft de bodem van deze waterpartij grondig van gevallen blad ontdaan en van alle flap verwijderd. Een stevige klus met hopelijk blijvend effect. Het was ons opgevallen dat de wel onwaarschijnlijk veel water verloor. Het bleek dat de wortels van de overhangende Boswilg gaatjes in de folie hadden geprikt. De wilgenwortels hebben we gesnoeid en de gaatjes gedicht. De reparatie lijkt geslaagd.

Foto Aad kop

Foto Wouter Nugteren

Het eendenkoppel in de Libellenplas is verdwenen. De ene helft vermoedelijk in de maag van een Sperwer of Havik en de andere helft is geschrokken op zoek naar een veiliger plek. Een wolk van witte veertjes markeerde de laatste rustplaats van het mannetje. Jammer, want ze hadden het samen goed voor elkaar.

De bank aan de voet van de Libellenplas biedt prachtig zicht over de waterpartij met de talrijke parende Azuurjuffers en jagende Platbuiken. Er is altijd wat te zien en je verveelt je er nooit. Na het werk ga ik daar graag een poosje zitten om het tuinleven in alle rust op me af te laten komen en om na te denken over de volgende heemtuinblog. Het is genieten van die prachtige libellen en juffers en de vogels die soms tot heel dichtbij komen.

Foto Aad Kop

Foto Aad Kop

De informatieborden in de tuin hebben we opgelapt of geheel vernieuwd. In het voorbos verwijst een nieuw bord naar de daar voor komende stinzeplanten. Bij de entree tot de tuin staat nu een geactualiseerde plattegrond.

De tuin kent een rijk insectenleven, met name van wilde bijen.. Na de landelijke actie "Nederland zoemt", waaraan we hebben meegedaan, besteden we meer aandacht aan wilde bijen en andere insecten.

Het nieuwe insectenhotel is een waardevolle aanvulling. Dank dus aan de schenkers IVN het Gooi en KNNV Het Gooi. Als de zon met volle kracht op het bouwwerk schijnt wordt het er bij vlagen heel

druk. Allerlei soorten wilde bijen inspecteren de voorgeboorde broedholletjes. Ze onderzoeken eerst de opening en als ze na lang vijven en zessen hun keuze hebben gedaan, duiken ze naar binnen en leggen er hun eieren. Het zijn zeer vreedzame solitaire beestjes die zelfs de meest opdringerige toeschouwer met rust laten. Soms dragen ze een meegenomen propje leem of stuifmeel bij zich waarmee ze hun broedholletje verzegelen. Enkele nestholletjes van vorig jaar zijn van binnenuit geopend. De jongvolwassen bewoners zijn de wijde wereld in gevlogen. Ik heb de indruk dat er rovers zijn die de verzegeling afbreken om naar binnen te kunnen. Het verwijderde "cement" ruimen ze op door het elders vast te plakken.

Toen we een beschermende rietmat aan de achterzijde van het insectenhotel vasttimmerden vlogen tientallen bijen verschrikt weg uit ogenschijnlijk niet gebruikte holletjes.

Foto Aad Kop

Foto Wouter Nugteren

De Bonte specht heeft het insectenhotel ook ontdekt, helaas heeft deze vogel een andere agenda dan wij! We zagen van een afstandje toe hoe hij met zijn snavel nestholletjes open ramde en plunderde. Heerlijk zo'n snackbar in de buurt! We overwogen om er gaas voor te plaatsen.

In het stukje steile wand in de leemkuil hebben wilde bijen een heuse mijn gegraven. Ze wurmen zich door een nauw gangetje naar binnen om leem beladen terug te keren.

In de zonnige paden en in de bodem van de leemkuil vinden we kleine gaatjes, vele tientallen zelfs. Het is ondoenlijk om vast te stellen wie daar aan het graven is geweest. Met wat geduld zie soms iets bewegen, maar voordat je er je ogen op kunt richten zijn ze al uit zicht en kan je de soort niet op naam brengen. Dat gaat met planten gelukkig een stuk gemakkelijker.

Iedere week staan er andere planten in bloei. De Klaverzuring was snel uitgebloeid en heeft zich sterk uitgebreid. Hetzelfde geldt het Dalkruid in het bos. Leuk is dat het Ronde zonnedauw het ineens zo goed doet. Nog even en het staat in bloei. We hebben van de eerste Bosaardbeien gesnoept, ze waren heerlijk friszoet. De kiemplantjes van het Boekweit op het akkertje komen net boven de grond.

Afgelopen weken bloeiend in de tuin

Wekelijks zoeken we de tuin af, op zoek naar bloeiende planten. Alle waarnemingen worden opgenomen in ons archief. Zo bouwen we een veeljarig en uitgebreid overzicht op van de floristische ontwikkelingen. Om bezoekers van tuin te informeren labelen we bloeiende planten met steeketiketten en noteren we hun aanwezigheid op het mededelingenbord

Vlak: Pilzegge.

Kalkhelling: Cipreswolfsmelk, Stinkende gouwe, Kleine maagdenpalm, Bosaardbei, Kleine pimpernel, IJle dravik, Muizenoor, Zachte ooievaarsbek, Gewoon biggenkruid, Ruige weegbree (RL), Rode klaver, Robertskruid, Knolboterbloem, Blaasilene, Kleine Bevernel, Beemd kroon, Steenanjer (RI), Wondklaver (RL), Grasklokje, Vingerhoedskruid, Oranje havikskruid.

Leemhelling: Vingerhoedskruid, Gewoon reukgras, Brem, Muizenoor, Gewoon biggenkruid, Schapenzuring, Gestreepte witbol, Robertskruid, Cipreswolfsmelk, Gele dovenetel, Bleeksporig bosviooltje. Bochtige smele, Zandblauwtje, Sint-Janskruid.

Leemkuil: Muizenoor, Brem, Straatgras, Gewoon reukgras, Boswilg (mann. bloeiwijze).

Wel: Bosaardbei, Rietorchis, Smalle weegbree, Grasmuur, Gewone veldbies, Boswilg (vrouwelijke bloeiwijze), Paardenbloem, Grote kattenstaart, Rode klaver, Gestreepte witbol, Gewone dophei.

Heide en Heideschraal grasland: Brem, Vingerhoedskruid, Muizenoor, Gewoon Biggekruid, Schapenzuring, Gestreepte witbol, Stekelbrem, Gaspeldoorn, Bleeksporig bosviooltje.

Vennetje: Klein vogelpootje, Tormentil, Geelgroene zegge, Gewone waterbies, Pitrus, Oranje havikskruid, Veenpluis, Gewone dophei.

Libellenplas: Witte waterlelie, Adderwortel, Gewone ereprijs, Moeraswederik, Egelboterbloem, Wateraardbei, Gele lis, Brem, Pinksterbloem, Rietorchis, Paddenrus, Grote boterbloem.

Bospad: Hartbladzonnebloem, Lelietje-van-dalen, Robertskruid, Grote muur, Gewone salomonszegel, Dagkoekoeksbloem, Grote veldbies, Kleine maagdenpalm, Wilde hyacint, Stinkende gouwe,

Loofbos: Dalkruid, Rankende helmblom, Kruijpende boterbloem, Vingerhoedskruid, Robertskruid, Lelietje-van dalen, Vergeet-mij-nietje (spec.), Lijsterbes, Dagkoekoeksbloem, Grote muur, Bosveldkers, Paarse dovenetel, Wilde liguster, Sporkehout.

Moerasje: Bosaardbei, Gewone waterbies, Dotterbloem, Rietorchis, Gewone dophei.

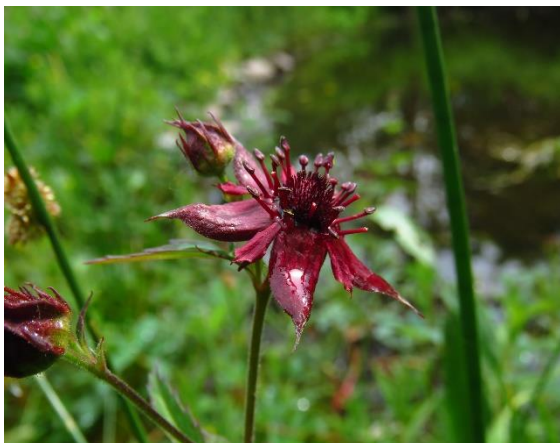
Aarden wal: Hondsdraf, Mispel, Meidoorn, Hondsdraf, Kleine maagdenpalm, Lijsterbes, Brem, Kruijpende boterbloem, Gewone ereprijs, Zomereik, Daslook, Egelboterbloem, Bosaardbei, Vingerhoedskruid, Oranje havikskruid.

Humushelling: Hondsdraf, Veldzuring, Gewoon biggenkruid, Oranje havikskruid, Gewone margriet, Fluitenkruid, Gewoon barbarakruid, Meidoorn, Gewoon speenkruid, Veldzuring, Look-zonder-look, Dagkoekoeksbloem, Lelietje-van-dalen, Grote muur, Stinkende gouwe, Vingerhoedskruid.

Eikenlaantje: Roze winterpostelein, Dagkoekoeksbloem, Kleine maagdenpalm, Vingerhoedskruid, Gele dovenetel, Bleeksporig bosviooltje, Witte klaverzuring, Geel nagelkruid, Akkerkool.

Achterom: Dagkoekoeksbloem, Stinkende gouwe, Dollekervel, Look-zonder-look, Lelietje-van-dalen, Grote muur, Stinkende gouwe, Wilde kamperfoelie, Gewone braam.

Akkertje: Vingerhoedskruid

Fotografie Aad Kop

Tot de volgende heemtuinblog.